

TALÁLKOZÁSOK

2018

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKEZELŐ

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

A kiadvány „Az Oktatási Hivatal által nyilvántartott szakkollégiumok támogatása” című pályázat keretében (NTP-SZKOLL-17-0025) valósult meg.

Eötvös Collegium, Magyar Műhely

Budapest, 2018

Kiadó: ELTE Eötvös József Collegium

Szerkesztők: Ballagó Júlia, Havasi Zsuzsanna

A borító Hajdú Lili munkájának felhasználásával készült.

Felelős kiadó: Dr. Horváth László, az ELTE Eötvös Collegium igazgatója

Copyright © Eötvös Collegium 2018 © A szerzők

Minden jog fenntartva!

A nyomdai munkálatokat a Pátria Nyomda Zrt. nyomdaüzeme végezte.

1117 Budapest, Hunyadi János út 7

Felelős vezető: Orgován Katalin

ISBN 978-615-5371-97-4

Vaderna Gábor

A találkozás elkerülhetetlensége

Előszó

Két régi barát találkozik az utcán:

– *Hugó, te meg sem kérdezed, hogy megy a sorom?*

– *Mondd Jenő, hogy megy a sorod?*

– *Ah, ne is kérdezd...*

Régi vicc, megkopott már, talán sose is volt jó. A régi viccekben rendszeresen találkoznak. Utcán, erdőben, sivatagban, bárhol. Összehozza őket (embereket, beszélő állatokat, tárgyakat) a véletlen, s ha már így esett, váltanak egy pár szót egymással, beszélgetni kezdenek, diskurálnak, s a vicc kedvéért annak rendje és módja szerint félre is értik egymást. A véletlen hozza őket össze, ám az már közel sem esetleges, hogy a modern vicc egyik alapstruktúrája éppen a találkozás. Mert aki szembe kerül a másikkal, annak meg kell szólalnia, dialógust kell kezdenie. Meg kell értenie a másikat és meg kell értetnie magát a másikkal, fel kell ismernie magát és fel kell ismertetnie magát a máságban. A varrógép és az esernyő véletlen találkozása a boncasztalon...

Amikor pályakezdő, leendő tudósok, irodalmárok és nyelvészek a „találkozás” választották kiadványuk hívószavának, akarva-akaratlan többrétű dialógusba léptek.

Először is találkoztak új kutatási tárgyakkal, megismertek tudományos módszereket, meglepő tudatossággal választottak elméleti keretet és meglepő rugalmassággal tértek át egy másikra, ha a helyzet úgy kívánta. Nem is annyira egy végleges, belakható hely keresése, inkább a keresés, a találkozás izgalma figyelemre méltó.

Hol találkoznak emberek (állatok, tárgyak stb.)? Bodor Ádám határvidéki tereiben kultúrák találkoznak, a reformkor városi tereiben magával a térrel szembesülnek a felnövő metropolisz új lakói, a művészregények világa

a képszerűségbe való átlépés lehetőségével játszik, Danielewski multimediális kísérletei pedig a kulturalitás kortárs tapasztalatából fejlenek ki. De nemcsak terek adnak alkalmat a találkozásra. Kosztolányi Dezső Itáliában (mint anynyiszor egész életművében) az idegenséggel ismerkedik, Pilinszky János valamiféle keresztény eszkatológikus egzisztencializmusban keres menedéket a 20. század történelme elől, Dragomán György regényei pedig a gyermeki perspektívában kibontakozó trauma kérdését feszegetik. E második blokk tanulmányai már azt a kérdést teszik fel, hogy lehetséges-e egyáltalán találkozni, s hogy hová menekülhet az ember a személyiségét bomlasztó traumatikus tapasztalatai elől. A harmadik blokk nyelvészeti tanulmányai ismét fordítanak egyet látószögünkön. Itt a találkozás nyelvi jelenségeként lesz a vizsgálat tárgya. Ez persze elvezethette volna a tanulmányok szerzőit bejáratott nyelvészeti kutatásokhoz is, diskurzusanálízis révén bemutathatták volna a mindennapi nyelvhasználat számos aspektusát. Érdekes, hogy nem ilyen irányban haladtak: iskolai nyelvhasználat, médiaarcheológia, skandinavisztika és nyelvtörténet találkozik a kötet lapjain.

Természetesen a kutató nemcsak magának kutat, hanem a tudomány rituális alkalmain találkozik kollégáival-szaktársaival. Az Eötvös Collegium immár szép hagyományokkal rendelkező Eötvös Konferencia sorozata évek óta biztosít lehetőséget arra, hogy hallgatók (akár az ELTE-ről, akár másunnan érkeznek) bemutatkozzanak, egymást megismerjék, előadói képességeiket csiszolják, kezdődő kutatásaikba vezessenek el. A konferencia lényege csak részben a tudományos prezentáció – lehet, hogy az csak a rituális keret, mely összehoz embereket egymással, mint a viccbéli véletlen. Egy konferencia lényege a párbeszéd – az előadás nyomán kialakuló beszélgetés, az ülések közötti kávészünetekben folytatott baráti eszmecserek – a találkozás.

S végül a pályakezdő tudósok munkáit prezentáló kötet azért is lényeges, mert egy későbbi találkozásra is alkalmat ad. Miként Karinthy Frigyes nevezetes novellájában (*Találkozás egy fiatalemberrel*), évek múltán, ha újra elővesszük ezt a kötetet, a múlt fog visszamosolyogni ránk lapjai közül. Első pillanatban bosszankodnak majd a szerzők (akkor már másképp csinálnák, a mostani érények hibává nemesülnek, a fiatalos vagányság meggondolatlansággá). Aztán a lapok közül csalódottan visszanez majd valaki – Karinthy fiatalembere is felháborodott érett önmagának nyárspolgári korlátoltságán. A találkozás sosem kellemes, ám elkerülni nem érdemes. Nem is lehet.

Jellemző, hogy még a találkozás-viccek lebontása is egy találkozásra épül:

Két cinikus találkozik az utcán. Na és...?